

УДК 330.837:338.43

О. М. Загурський,

к. е. н., доцент, докторант

Державна навчально-наукова установа "Академія фінансового управління"

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ АГРАРНОГО СЕКТОРА В КОНТЕКСТІ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ

O. Zagursky,

Candidate of Economics, Associate Professor, PhD

State educational and scientific institution "Academy of Financial Management"

METHODOLOGICAL APPROACHES OF INFRASTRUCTURE IN THE AGRICULTURAL SECTOR IN THE CONTEXT OF INSTITUTIONAL THEORY

У статті проведено узагальнення теоретичних досліджень економічної категорії "інфраструктура", уточнено поняття інфраструктура аграрного сектора України в контексті інституціональної теорії. Систематизовано теоретико-методологічні підходи її вивчення та доведено необхідність застосування комплексного підходу до розбудови та розвитку інфраструктури аграрного сектора. Проаналізовано соціально-економічну сутність інфраструктури та визначено її основні елементи та функції, розкрито роль державного регулювання в розбудові інфраструктури аграрного сектора в сучасних економічних умовах.

This article presents a generalization of theoretical studies of economic categories "infrastructure", a concept of the infrastructure of the agricultural sector of Ukraine in the context of institutional theory. Systematized theoretical and methodological approaches to its study and necessity of an integrated approach to the development and infrastructure development of the agricultural sector. The analysis of socio-economic substance infrastructure and defines its basic elements and functions, also was opened the role of government regulation in the development of the infrastructure of the agricultural sector in the current economic conditions.

Ключові слова: аграрний сектор, державне регулювання, інституціональний розвиток, інфраструктура, комплексний підхід, транзакційні витрати.

Key words: agriculture, government regulation, institutional development, infrastructure, integrated approach, transaction costs.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Функціонування, рівновага та динаміка економічної системи забезпечується діяльністю пов'язаних між собою і залежних один від одного ринкових інститутів. Сукупність цих інститутів утворює інфраструктуру ринкової економіки, важливість якої для динамічного розвитку економіки зокрема і суспільства в цілому важко переоцінити. Так, з 320 критеріїв що використовуються в щорічному звіті про конкурентоспроможність країн, — 83 стосуються економічних показників, 77 оцінюють ефективність влади, 69 вимірюють ефективність бізнесу і 94 стосуються якості інфраструктури [2, с. 20]. Посилена увагу до проблем розвитку інфраструктури можна пояснити і тим, що в постіндустріальному суспільстві відбувається збільшення навантаження на галузі економіки, що обслуговують суспільне виробництво, ство-

рюють матеріальні умови для високого рівня забезпечення життєдіяльності населення, функціонування суспільних і міждержавних відносин, інфраструктура все більше стає складовою частиною відтворювального процесу, потребує значних капіталовкладень і трудових ресурсів; проте у теоретичному аспекті залишається малодослідженою сферою економіки.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ПУБЛІКАЦІЙ ТА ДОСЛІДЖЕНЬ

Теоретичні аспекти розвитку і функціонування інфраструктури займають значне місце в працях П.Ю. Беленького, Б.М. Данилишина, В.А. Жаміна, Б.Х. Краснопольского, С.В. Мочерного, В.П. Орєшина, П.Н. Розенштейн-Родана, М.А. Хвесика та ін. Інституціональний аспект формування інфраструктури розглядаються в дослідженнях Н.А. Журавльової,

Е. Дудді, Д. Ревзана, А.А. Ткач та ін. Сучасні проблеми інфраструктури досліджують П.Едварс, С. Джексон та ін. Вивченню окремих аспектів інфраструктури аграрного сектора України присвячено праці П.І. Гайдуцького, О.Є. Гудзь, М.Я. Дем'яненко, Ф.М. Кропивко, Ю.Я. Лузана, Ю.О. Лупенко, П.Т. Саблука та ін. Разом з тим недостатньо дослідженими залишаються методологічні підходи, щодо комплексного вивчення інфраструктури аграрного сектора в умовах ринкової трансформації економіки.

ЦІЛІ СТАТТІ

Метою даної статті є узагальнення теоретичних досліджень економічної категорії "інфраструктура", систематизація теоретико-методологічних підходів, на основі яких здійснюється аналіз інфраструктури аграрного сектора, визначення її основних елементів та функцій.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Однією із головних умов ефективного функціонування аграрного сектора, як і будь-якого іншого сектора економіки, є всебічний розвиток і постійне удосконалення його інфраструктурних елементів — системи підприємств, організацій, закладів виробничої та невиробничої сфери, які покликані обслуговувати рух матеріальних та нематеріальних ресурсів, виробничих засобів та продукції аграрних підприємств у ланцюгу постачальник — виробник — споживач. Зазначена інфраструктура, в першу чергу повинна виконувати функції забезпечення економічних зв'язків суб'єктів ринку, виявлення ринкових цін як цін реального попиту та реальної пропозиції, відрізнитися гнучкістю, адаптивністю до зовнішніх умов та доступністю для виробників продовольчої продукції. Для здійснення визначених функцій суб'єкти інфраструктурного комплексу повинні бути забезпечені сучасним обладнанням та технологіями, тому що від ступеня їх розвитку багато в чому залежить рівень розвитку сфери виробництва продовольчої продукції. Слаборозвинена інфраструктура, недостатньо розвинуті господарські зв'язки, в тому числі і поміж організаціями інфраструктурного комплексу, сприяють уповільненню темпів розвитку сфер основного виробництва через збільшення витрат на пошуки каналів для залучення виробничих ресурсів та реалізації виробленої продукції.

Недостатній розвиток інфраструктури, а відповідно високі трансакційні витрати агропромисловців пов'язані, в першу чергу, з нестійкістю

інституціонального середовища. Тому для аналізу та прогнозування розвитку аграрного сектора надзвичайно важливо вивчити суть та особливості інституціонального розвитку його інфраструктури, розглянути склад та дати оцінку ефективності її діяльності в цілому, виділити окремі інститути інфраструктури, що визначають розвиток всього аграрного сектора.

"Інфраструктура" (від лат. *Infra* — підстава, фундамент і *structura* — будова, взаєморозташування) — сукупність галузей та видів діяльності, що обслуговують як виробничу, так і невиробничу сфери економіки (транспорт, зв'язок, комунальне господарство, загальна і професійна освіта, охорона здоров'я та ін.) і забезпечують нормальне функціонування економічної системи в цілому [11, с. 238]. Наразі серед науковців відсутнє єдине бачення щодо визначення категорії "інфраструктура", яке пояснюється різноманіттям підходів та залежністю від акценту на тому чи іншому аспекті її виявлення. Один із перших дослідників інфраструктури П. Розенштейн-Родан визначав інфраструктуру сукупністю умов, які забезпечують сприятливий розвиток підприємництва та задовольняють потреби населення, і включав до неї базові галузі економіки (енергетику, транспорт, зв'язок), вважаючи, що їх розвиток повинен йти попереду швидше окупних і прямо продуктивних інвестицій [20]. Досить розгорнене трактування категорії "інфраструктура" надали радянські вчені В.А. Жамін та В.П. Орешин. Перший під інфраструктурою пропонує вважати інтегральний елемент виробничих сил, що включає допоміжні та додаткові галузі, види виробництв або діяльності, які обслуговують безпосередньо основне виробництво, а також галузі та підгалузі невиробничої сфери, що непрямо пов'язані з процесом виробництва і виконують чисельні функції обслуговування всього процесу господарювання [5, с. 16]. Другий виокремлює три рівня тлумачення терміну інфраструктура: перший — формує поняття інфраструктури як галузі застосування праці, що забезпечує обіг продукції у господарстві; другий — кваліфікує інфраструктуру як сукупність галузей, тобто організаційно відокремлених підприємств та організацій, що мають своєю метою транспортування, зберігання та реалізацію продукції; третій — виражає зазначене поняття як сукупність матеріальних об'єктів, які створюють умови для забезпечення нормальної течії процесу економічного виробництва [9, с. 8]. Сучасний російський вчений Б.Х. Краснопольський, перш за все, визначає системну природу інфраструктурних галузей,

своєчасний розвиток яких дає можливість отримати не прямі (лінійні), а синергічні (системні) ефекти. Він виділяє наступні види (підвиди) інфраструктури: виробнича, соціальна, інституціональна, персональна, інформаційна, екологічна та ін. [8].

Українські вчені під керівництвом П.Ю. Беленького під інфраструктурою розуміють всю систему обслуговування виробництва і населення, визначають її як систему обслуговування виробництва та відносять до неї сферу послуг, у якій відбувається продовження процесу виробництва в обігу [7, с. 40]. На думку економістів-аграріїв, інфраструктура — це: 1) сукупність матеріальних і організаційно-правових умов, що забезпечують стійкий економічний розвиток. До матеріальних умов відноситься наявність розвиненої мережі шляхів сполучення, засобів зв'язку, мереж електро- та водопостачання тощо; до організаційно-правових — наявність розвинених державних і приватних інститутів, а також стійкої законодавчої бази; 2) комплекс галузей і господарських ланок, які обслуговують виробництво або населення. Розрізняють виробничу і невиробничу (соціальну) інфраструктуру [15, с. 225—226].

З точки зору інституціональної теорії, найбільш повно інфраструктура була розглянута Е. Дудді та Д. Ревзаном як комплексна інституціональна структура, що включає різні типи економічних агентів: послуги щодо збереження товарів, спеціалізований транспорт, фінансування та кредитування, торгівельне посередництво, реклама, страхування і т.д. [17]. Українські вчені А.А. Гриценко і В.М. Соболев у контексті дослідження ринкової інфраструктури визначають інституційну складову найважливішим її елементом [3, с. 56]. Інституціонального напрямку дотримується і український вчений А.А. Ткач, який визначає інфраструктуру як сукупність особливих інституцій, що надають спеціалізовані послуги господарюючим суб'єктам [12, с. 154], і російська дослідниця Н.А. Журавльова, яка зазначає, що в сучасних умовах інфраструктура може розглядатися як особливий суспільно-ринковий інститут, що відіграє ключову роль у формуванні єдиного економічного простору [6].

Проаналізувавши викладене вище зазначимо, якщо розглядати інфраструктуру з позиції виробничих суб'єктів, то вона постає як накопичений матеріальний статок — сукупність об'єктів та споруд, що забезпечують необхідні матеріально-технічні умови для успішного функціонування виробничих підприємств, або як група "допоміжних виробництв", що забез-

печують і організують їх життєдіяльність, та розподіляється на виробничу і соціальну складові. Зовсім іншого напрямку набуває логіка побудови цього поняття, коли мова ведеться про більш широку і комплексну систему (сектор економіки, економіка країни, глобальна економіка) та розглядається з точки зору формування єдиного економічного простору з вільним переміщенням товарів, трудових, матеріальних, інформаційних, інтелектуальних і фінансових ресурсів. Інфраструктура цих систем забезпечує чисельні типи зв'язків як всередині окремих ринків, так і між ними та навколишнім середовищем і крім організацій безпосередньо наближених до суспільного виробництва, вміщує в себе ще й низку інших, досить віддалених від нього організацій, що відповідають за соціальне, інституціональне, політичне та екологічне забезпечення, і виступає вже не стільки економічною, як системною категорією. За такої логіки, вона набуває більш складної архітектури і включає в себе виробничу, інституціональну, соціальну, наукову, екологічну та інші складові.

Тому, на нашу думку, під інфраструктурою аграрного сектора економіки слід розуміти комплекс організацій, що формують виробничі, соціальні, інституціональні, політичні та екологічні відносини в секторі і діють із врахуванням інтересів всіх господарюючих суб'єктів, та систему інституцій, які забезпечують взаємовигідні економічні зв'язки між окремими ринками сільськогосподарської та агропромислової продукції, продовольчим ринком, споживачами аграрної продукції, а також навколишнім середовищем, сприяючи при цьому зменшенню транзакційних витрат та вільному процесу ринкового товарообміну, його прозорості і стабільності. Самостійно не виробляючи кінцевого продукту, вона створює умови агровиробництва, які в значній мірі визначають кінцевий результат діяльності сектора.

Основні функції інфраструктури аграрного сектора полягають у забезпеченні всіх фаз відтворення в рамках аграрного виробництва, створенні умов, що сприяють безперешкоднему руху товарів і послуг на ринках з мінімальними транзакційними витратами, та ефективному продажу як на внутрішньому, так і на світовому ринках, підтримці на належному рівні та в належній якості необхідних запасів продукції, а також у забезпеченні сприятливих умов життєдіяльності людей на виробництві та в побуті.

Проте усвідомлюючи, що і саме поняття інфраструктури, і склад її елементів і навіть характер взаємодії між ними не є постійними та

незмінними категоріями, а зумовлюється розвитком суспільного виробництва, яке відповідає сучасному типу економічної системи країни, вважаємо за доцільне проводити дослідження інфраструктури аграрного сектора, комплексно використовуючи системний, структурний, динамічний та інституціональний підходи. Сутність першого полягає в оцінці кожного специфічного елемента інфраструктурного забезпечення з точки зору його невід'ємності як складової частини і цілісності всієї інфраструктури та аналізі механізмів взаємозв'язку між всіма елементами як всередині сектора, так і в навколишньому середовищі. Сутність другого — у визначенні загальної кількості елементів інфраструктури, в оцінці ступеня їх оснащення у відповідності до вимог науково-технічного прогресу, суб'єктів агробізнесу та споживачів та ефективності їх взаємодії один з одним, виділяючи при цьому окремі елементи інфраструктури, що визначають розвиток всього аграрного сектора. Сутність третього — в детальному аналізі досвіду інфраструктурного забезпечення минулого і сучасного періодів та визначенні на його основі перспектив вдосконалення інфраструктури відповідно до вимог бізнесу і суспільства. Сутність четвертого — у дослідженні характеру взаємодії сукупності інститутів, організацій і установ, що забезпечують безперешкодний рух товарів і послуг на ринках. За таких підходів у складі інфраструктури аграрного сектора як системи, що зв'язує сфери забезпечення виробництва й обігу аграрної продукції в єдиний комплекс, забезпечує прискорення оборотності матеріальних, фінансових, інтелектуальних та інформаційних ресурсів нами виділено виробничий, ринковий, інституціональний та соціальний сегменти, які в свою чергу містять відповідні підсегменти та елементи (рис. 1), що знаходяться в постійній взаємодії між собою і навколишнім середовищем, змінюючи свої форми на вимогу бізнесу та суспільства.

Більшість дослідників інфраструктури, як правило, ринкову інфраструктуру відносять до виробничої, проте зважаючи на особливий статус аграрного сектора (забезпечення життєдіяльності населення і продовольчої безпеки країни) та на особливості державного регулювання агропродовольчих ринків (встановлення цін, квот, субсидій та ін.), на нашу думку, ринкова інфраструктура є окремим цілісним сегментом загальної інфраструктури аграрного сектора з притаманними тільки їй організаційно-правовими формами.

Через специфічні ознаки (загальне призначення, колективне споживання, наявність зовнішнього ефекту (екстерналій), великий розмір первинних інвестицій, тривалий термін окупності та відповідно висока ризиковість) організація інфраструктури аграрного сектора потребують посиленої уваги з боку держави особливо у розрізі вимог СОТ, які вимагають:

— обмежувати внутрішню підтримку вітчизняних виробників у розмірі більшому 5 % від загальної вартості окремого виду продукції, виробленої у відповідному році, та 5 % від загальної вартості всієї сільськогосподарської продукції, виробленої у відповідному році — для розвинутих країн, та відповідно 10 % для країн, що розвиваються;

— збільшувати кількість урядових програм, що фінансуються за державний кошт, спрямованих на підтримку заходів, що не передбачають прямих виплат виробникам або переробним підприємствам і не впливають на виробництво і реалізацію сільськогосподарської продукції [13].

До останніх якраз і відносяться програми з розвитку інфраструктури аграрного сектора. Досвід багатьох країн Європи та Центральної Азії за останні два десятиліття свідчить, що значні можливості для подальшого зниження викривлення стимулів у сільському господарстві закладені в загальній тенденції до скорочення прямої підтримки у вигляді сільськогосподарських субсидій і зосередженні бюджетних витрат на суспільне благо: інвестиції, в розвиток інфраструктури і установ, що знижують торгові витрати, перехід до нової парадигми підтримки сільськогосподарських виробників — від політики кількості до політики, в основі якої знаходиться якість перетворень [16, с. 285]. Розвинена сільська інфраструктура, особливо орієнтована на комерціалізацію дрібних аграрних виробників, сприяє економічному зростанню, зайнятості і знижує рівень бідності в сільській місцевості [19, с. 2]. Разом з тим, слід зазначити, що державне регулювання складових інфраструктури аграрного сектора — це складний і суперечливий процес, який має здійснюватись поетапно, за допомогою окремого набору методів, важелів і засобів, вимагає рівномірного і збалансованого розподілу коштів на кожному з етапів та поєднання механізмів державного регулювання і саморегулювання на основі суспільно-приватного партнерства. Тому для ефективного державного регулювання інфраструктури аграрного сектора необхідно визначити оптимальні пропорції розвитку окремих її елементів, розробити концепцію "ідеальної" моделі, яка б

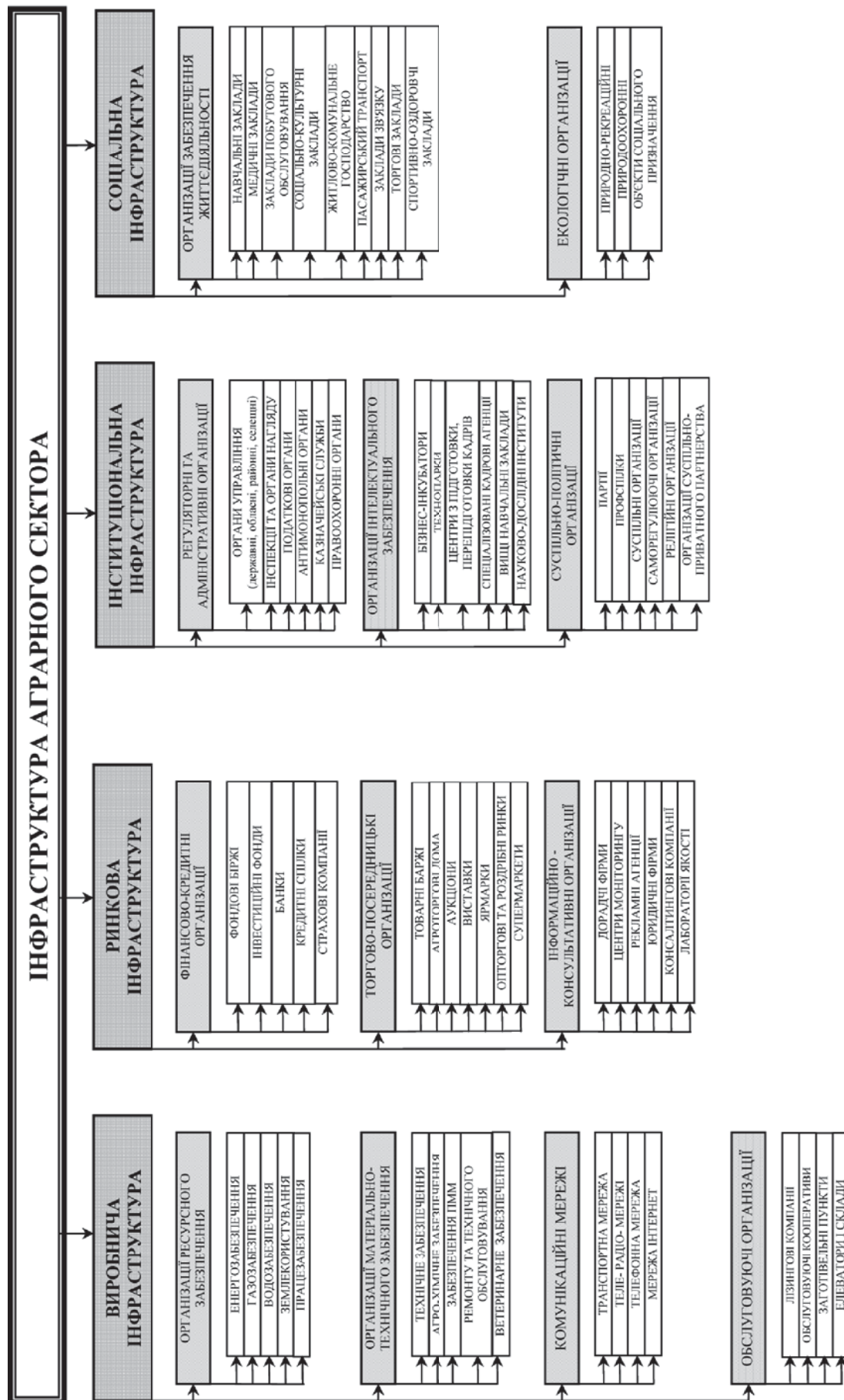

Рис. 1. Складові інфраструктури аграрного сектора

Джерело: розроблено автором.

базувалась на сучасних світових здобутках у цій сфері, враховувала специфіку перехідного типу економіки України та особливості національної ментальності. Державне регулювання має здійснюватися за допомогою адміністративного, організаційно-економічного та правового впливу; саморегулювання повинно забезпечуватися за допомогою ситуаційного підходу самими суб'єктами аграрного сектора.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Дослідження інфраструктури як економічної категорії потребують подальшого поглиблення як в теоретичному аспекті, так і в площині практичних розробок з метою зміцнення економічного потенціалу аграрного сектора України та підвищення рівня його конкурентоспроможності. Аналіз розвитку інфраструктури аграрного сектора має ґрунтуватись на певних методологічних підходах, серед яких значущими є системний, динамічний, структурний та інституціональний підходи. Створення інфраструктури аграрного сектора як цілісної сукупності її елементів (інститутів), що розвиваються у тісному взаємозв'язку та виконуючи при цьому спільні (інтегруючу, регулюючу, забезпечуючу) функції, є одним з найважливіших напрямів переходу до цивілізованих ринкових відносин, забезпечення ефективного функціонування цієї сфери.

Література:

1. Аграрна реформа в Україні / П.І. Гайдуцький, П.Т. Саблук, Ю.О. Лупенко та ін.; за ред. П.І. Гайдуцького. — К.: ННЦ ІАЕ, 2005. — 424 с.
2. Вальтер Ж. Конкурентоспособность: Общий подход / Ж. Вальтер // Проект Российско-Европейского центра экономической политики (РЕЦЭП). — М., 2005. — 52 с.
3. Гриценко А.А. Ринкові інститути та інфраструктура / А.А. Гриценко, В.М. Соболев // Економічна теорія. — 2008. — № 3. — С. 53—73.
4. Гудзь О.Є. Фінансово-кредитна інфраструктура аграрної сфери України / О.Є. Гудзь // Економіка АПК — 2009. — № 6. — С. 59—63.
5. Жамин В.А. Инфраструктура при социализме / В.А. Жамин // Вопросы экономики. — 1977. — № 2. — С. 14—23.
6. Журавлева Н.А. Развитие концепции инфраструктуры в экономической науке [Электронный ресурс] / Н.А. Журавлева // Проблемы современной экономики. — 2009. — № 4 (32). — Режим доступа: <http://www.m-economy.ru/art.php3?artid=26470>

7. Інфраструктурне забезпечення конкурентної економіки регіонів: Методологія і механізми / [П.Ю. Бельський, О.Л. Вальдрат, Н.І. Гомельська, У.Я. Груздевич, Н.А. Мікула] / НАН України; Інститут регіональних досліджень / П.Ю. Бельський (наук. ред.). — Л., 2002. — 308 с.

8. Краснопольский Б.Х. К вопросу об "опережающем" развитии инфраструктуры [Электронный ресурс] / Краснопольский Б.Х. // ИЭИ ДВО РАН. — Режим доступа: <http://ecrin.ru/inmenu-19/mainmenu-115>

9. Орешин В.П. Планирование производственной инфраструктуры. Комплексный подход. / В.П. Орешин — М.: Экономика, 1986. — 144 с.

10. Оцінка техніко-економічного стану об'єктів інфраструктури та виробничих фондів України: [монографія] / [Данилишин Б.М., Хвесик М.А., Корецький М.Х., Дацій О.І.]. — Донецьк: ТОВ "Юго-Восток, Лтд", 2008. — 375 с.

11. Словник іншомовних слів / Уклад.: С.М. Морозов, Л.М. Шкарапута. — К.: Наук. думка, 2000. — 680 с.

12. Ткач А.А. Институциональные основы рыночной инфраструктуры: Монография. / А.А. Ткач — К.: НАНУ Об'єднаний ін.-т економіки, 2005. — 295 с.

13. Угода про сільське господарство Міжнародний документ від 15.04.1994 [Електронний ресурс]. — Режим доступа: <http://zakon.rada.gov.ua>

14. Управління комплексним розвитком агропромислового виробництва і сільських територій / [Саблук П.Т., Кропивко М.Ф., Булавка О.Г. та ін.]; за ред. П.Т. Саблука, М.Ф. Кропивка. — К.: ННЦ ІАЕ, 2011. — 482 с

15. Фінансовий словник-довідник / М.Я. Дем'яненко, Ю.Я. Лузан, П.Т. Саблук та ін. — К.: ІАЕ УААН, 2003. — 555 с.

16. Distortions to agricultural incentives: a global perspective, 1955—2007 / edited by Kym Anderson // The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank. — 664 p.

17. Duddy E. Marketing: An Institutional Approach. Second Edition. / E. Duddy, D. Revzan. — New York: McGraw-Hill Book Co., 1953. — 193 p.

18. Edwards Paul N. "Understanding Infrastructure: Dynamics, Tensions, and Design." / P.N. Edwards, S.J. Jackson, G.C. Bowker, C.P. Knobel // Report of a Workshop on History and Theory of Infrastructure: Lessons for New Scientific Cyberinfrastructures. — January 2007. — <http://hdl.handle.net/2027.42/49353>

19. Pinstруп-Anderson P. Rural Infrastructure and Agricultural Development / P. Pinstруп-Anderson, S. Shimokawa // Paper prepared for presentation at the Annual World Bank Conference on Development Economics. — Tokyo, Japan. — May 29—30. — 2006. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://siteresources.worldbank.org>

20. Rosenstain-Rodan, P.N. The Notes of the heory of the "Big Bush" in Economic Development for Latin America / P.N. Rosenstain-Rodan. — London; New York, 1961.

References:

1. Hajduts'kyj, P.I. Sabluk, P.T. and Lupenko, Yu.O. (2005), Ahrarna reforma v Ukraini [Agrarian Reform in Ukraine], Natsional'nyj naukovyj tsentr, "Instytut ahrarnoi ekonomiky", Kyiv, Ukraine

2. Val'ter, Zh. (2005), Konkurentosposobnost': Obshhij podhod [Competitiveness: A General Approach], Proekt Rossijsko-Evropejskogo centra ekonomicheskoi politiki, Moskva, Rossija

3. Hrytsenko, A.A. and Soboliev V.M. (2008), "Market institutions and infrastructure" Ekonomichna teoriia, vol. 3, pp. 53—73.

4. Hudz', O.Ye. (2009), "Finance and Credit Infrastructure agrarian sector of Ukraine" Ekonomika APK, vol. 6, pp. 59—63.

5. Zhamin, V.A. (1977), "Infrastructure under socialism" Voprosy jekonomiki, vol. 2, pp. 14-23.

6. Zhuravleva, N.A. (2009), "The development of the concept of infrastructure in economic science" Problemy sovremennoj jekonomiki, [Online], vol. 4 (32), available at: <http://www.m-economy.ru/art.php3?artid=26470> (Accessed 15 Sept 2013).

7. Bielien'kyj, P.Yu. Val'drat, O.L. Homel's'ka, N.I. Hruzdevych, U.Ya. and Mikula N.A. (2002) Infrastrukturne zabezpechennia konkurentnoi ekonomiky rehioniv: Metodolohiia i mekhanizmy [Infrastructure support competitive regional economies: methodology and mechanisms], NAN Ukrainy; Instytut rehional'nykh doslidzhen', L'viv, Ukraine

8. Krasnopol'skij, B.H. "To the question of the "advance"" the development of infrastructure", Institut ekonomicheskikh isledovanij DVO RAN [Online], available at: <http://ecrin.ru/inmenu-19/mainmenu-115> (Accessed 1 Okt 2013).

9. Oreshin, V.P. (1986), Planirovanie proizvodstvennoj infrastruktury. Kompleksnyj podhod, [Planning the production infrastructure. Package approach], Ekonomika, Moskva, Rossija

10. Danylyshyn, B.M. Khvesyuk, M.A. Koret-s'kyj, M.Kh. and Datsij O.I. (2008), Otsinka

tekhniko-ekonomichnoho stanu ob'ektiv infrastruktury ta vyrobnychkykh fondiv Ukrainy [Assessment of the feasibility of infrastructure and productive assets of Ukraine], TOV "Yuhovostok, Ltd", Donets'k, Ukraine

11. Morozov, S.M. and Shkaraputa L.M. (2000), Slovnyk inshomovnykh sliv [Dictionary of foreign words], Naukova dumka, Kyiv, Ukraine

12. Tkach, A.A. (2005), Instytutsional'ni osnovy rynkovoї infrastruktury [The institutional foundations of market infrastructure], NAN Ob'iednanyj instytut ekonomiky, Kyiv, Ukraine

13. Mizhnarodnyj dokument (1994), "Agreement on Agriculture" available at: <http://ecrin.ru/inmenu-19/mainmenu-115> (Accessed 3 Okt 2013).

14. Sabluk, P.T. Kropyvko, M.F. and Bulavka, O.H. (2011), Upravlinnia kompleksnym rozvytkom ahropromyslovoho vyrobnytstva i sil's'kykh terytorij [Managing complex development of agricultural production and rural], Natsional'nyj naukovyj tsentr, "Instytut ahrarnoi ekonomiky", Kyiv, Ukraine

15. Dem'ianenko, M.Ya. Luzan, Yu.Ya. and Sabluk P.T. (2003), Finansovyj slovnyk — dovidnyk [Financial Dictionary — Directory], Instytut ahrarnoi ekonomiky UAAN, ", Kyiv, Ukraine

16. Kym Anderson (2009), Distortions to agricultural incentives: a global perspective, 1955-2007, The International Bank for Reconstruction and Development, The World Bank Washington, United States

17. Duddy, E. and Revzan, D. (1953), Marketing: An Institutional Approach. Second Edition. McGraw-Hill Book Co., New York, United States

18. Paul N. Edwards, Steven J. Jackson, Geoffrey C. Bowker, and Cory P. Knobel. "Understanding Infrastructure: Dynamics, Tensions, and Design." Report of a Workshop on History and Theory of Infrastructure: Lessons for New Scientific Cyberinfrastructures. January 2007 [Online], available at: <http://hdl.handle.net/2027.42/49353> (Accessed 2 Okt 2013).

19. Pinstруп-Anderson, P. And Shimokawa S. (2006), "Rural Infrastructure and Agricultural Development" Paper prepared for presentation at the Annual World Bank Conference on Development Economics, [Online], available at: <http://siteresources.worldbank.org>. (Accessed 2 Okt 2013).

20. Rosenstain-Rodan, P.N. (1961), The Notes of the heory of the "Big Bush" in Economic Development for Latin America, London. — New York, United States

Стаття надійшла до редакції 17.10.2013 р.